

Olševski cerkvenik.

Kratkočasna povestica. — Spisal *Podgoričan*.

Torej tam v Olševju, kjer časté sv. Urha, so imeli nekdam cerkvenika Kilijana. Pred njim so služili ondi že njegov oče in njegovi dedje, in v tej cerkvi pri oltarju sv. Urha se je bil naučil tudi Kilijan cerkveniške službe.

Ob očetovi smrti ga vpraša gospod Miha: „Kilijan, kaj bodeš? Ali se bodeš oprijel očetove dedščine, ali greš po svetu?“

„Ako sem vam povšeči — zvonovi svetega Urha niso težki, in družega dela se ne bojim.“

„Ostaneš!“

Tako je dobil Kilijan službo, in sv. Urh cerkvenika.

Cerkvenik sv. Urha je bil pa dobro plačan. Pomislite! Ondi so poroke, in svatje niso umazani ljudje. Krstno vodo imajo v cerkvi, in tja naredi prvo pot vsak, ki se rodi v fari, pa botri in botre se radi postavijo.

„Na, Kilijane, pa opravi!“

In Kilijanu je bilo treba samo v roko seči in stisniti. Seveda si je včasih tudi želel, da bi bilo kaj več, pa kaj je mogel, ko je na svetu vedno več drobiža, nego debelega. In če je kdo v fari umrl, se je moral iti zopet Kilijan prepričat, da je res umrl in da ne bi živega pokopali. In ob taki priliki je moral Kilijan tudi vedeti, kakšna bolezen je spravila dotičnika, pa pisati je moral, pisati. In tu se je zopet nekaj zaslužilo, kajti, kdo bi zastonj hodil okrog in pisal? Zato si je marsikdo želel take službe, da bi spravljal denarce in pošekljalval takole v žepu kakor cerkvenik sv. Urha.

Ti-le podružniški cerkveniki so že od nekdam prežali po lepi službici pri sv. Urhu. Kaj pa je takšen cerkvenik pri podružnici? Samo ime ima, pa družega nič, pa mu so vaščani privoščijo komaj zraka, ki ga diše, in vode, ki jo pije — saj vina itak ne more. Zato si vsak želi na bolje. Bledeli so od pravične jeze ti podružniški cerkveniki, ko so

videli ob nedeljah in praznikih gospodariti po zakristiji mladega Kilijana.

„Viš ga! Takemu dadó tako imenitno službo! Kaj smo pa mi?“

Nobeden pa ni bil tako nevoščljiv kakor cerkvenik sv. Primoža, ki je bil izmed vseh najbolj neroden, pa je mislil, da njemu ta služba najbolj pristojna. Ta je namigaval:

„No, boste videli, kaj vam pravim; zato poslušajte! Tak mlad fant je to, pa bodo prihajale mlade, bledolične šivilje, ki znajo tako sladko govoriti in zapeljivo se nasmihati, po vosek — in vi ne veste, koliko ga rabijo! Ej, boste videli, kaj še bo! Tak fant, pa take nevarnosti! In potem bodo rekli: Vsi so enaki.“

„Ej, tako že ne sme biti!“

Pa ni hotel Kilijanu nobeden nič pomagati pri farni cerkvi, nobeden biti mu prijazen. Če ni on sam kake stvari dovolj urno naredil, ali če ni česa položil na pravo mesto, ej, kako so se zgražali in jezili!

„Ko bi že kaj znal, naj bi bil! Pa, ali zna kaj, he?“

O, pa res: ko bi bil Kilijan znal, brž bi si jih bil pridobil za prijatelje! Tako-le nekaj kozarcev vina ali kake druge pijače bi bil dal, pa bi jih bil imel.

A Kilijan ni vedel za to zdravilo, ali pa ni hotel vedeti, ker je bil varčen.

Takratna ključarja sv. Urha pa sta bila poštena in postrežljiva moža. Vsakomu sta ustregla, da jima ga je le ponudil kozarček. Bila sta moža, pred katerima je bila tudi svetega Urha mitra v nevarnosti, če bi bil kdo kaj za njo ponudil . . . Pa sta bila ponosna na svojo čast!

„Ej, midva sva ključarja! Brez naju se pri cerkvi ne more zgoditi nič, prav nič, tako praviva.“

Cerkvenik sv. Primoža je poznal njuno slabost, pa je dejal tovarišem:

„Možje, navdehnimo ključarja zoper Kilijana! Nekaj bosta že pomagala, da ga vzdignemo. Jaz žrtvujem dve desetici, pa jih povabimo popoldne v gostilno.“

„Alo! Mož pri možu! Pa dajmo! Ako pa dve desetici ne bosta dovolj, bomo pa še priložili vsak po eno desetičico. Kdo bi se tako tresel zanje! Res ni nobeden cerkvenik sv. Urha, pa naši podružniški svetniki tudi niso tako pod nič... Sv. Ožbalt ni suh!“

Tako so se pogovorili in naredili.

Tiste nedelje popoldne so potem sedeli v gostilni pri „Zeleni žabi“ podružniški cerkveniki in oba ključarja.

„Slabo ste izbrali“, izpregovori cerkvenik sv. Primoža.

„I, kaj smo pa izbirali?“

„I, cerkvenika sv. Urhu in strežnika gospodu!“

„Slaba cerkvena variha sta vidva, ker takemu človeku izročita tako imenitno službo!“

„Midva nisva nič izročala in izročila... Naju ni nihče nič vprašal.“

„Tako! O, saj se nam je zdelo! Nihče vaju ni nič vprašal. Zato je tako!“

„Gospod delajo kar po svoji glavi.“

„Pa vidva to trpita? I, kakšna moža pa sta, da si dasta tako le odvzeti svoje pravice? ...“

„Prav za prav...“

„O, nič se ne bosta izmuznila! Vidva sta odgovorna za vse, kar se bode zgodilo narobe.“

„Veš kaj, to pa tudi ni prav, da naju niso gospod nič vprašali“, pravi tovariš tovarišu.

„Pa se šele sedaj domislita? O, pa kaj še bo! Toliko nas je izkušenih mož, ki smo se že postarali v cerkveniških službah, pa nas prezró! Nas, ki nekaj znamo! Pa nastavijo tacega, ki niti potrkavati ne zna. Moralo bi pri svetem Urhu potrkavati tako-le: dingel — dingel — dongel — dongel — dingel — dingel — dong — — pa molze in molze ob sobotah popoldne: bingel bom — bingel bom, kakor bi nedeljo pokopavali.“

„Jaz sem mu že dejal, da naj malo lepše zvoni.“

„Pa je svojeglav, pa neče, kaj ne? O, to je ptič! Pa to še ni najhujše, kaj ne? Povej jima ti!“

„Eh, kolikokrat se ga napije, pa mi tega ne vemo“, pripoveduje drugi.

„Tako tudi. Pa nihče ničesar ne ve!“

„I, seveda ne, to dela skrivaj.“

„Pa naj bi pil“, pripoveduje tretji. „Ampak, kar je najhujše, je to-le: Za dekleti hodi.“

„Naš cerkvenik Kilijan?“

„Kaj mislite, da mi, ki smo oženjeni dedci!“

„O, to pa mora biti drugače. Midva dopoveva gospodu, da imava tudi midva nekaj besede. Zakaj sva pa ključarja!“

„Žabar, prinesi še en liter“, zavpije tisti od sv. Primoža, poln upanja.

„Pa vina notri, kaj ne“, reče veseli gostilničar in se nasmehne.

„Kajpak — v vodi ni korajže.“

Ključarja in cerkveniki so pili. Nedeljo popoldne po tem pa sta šla ključarja k gospodu župniku. Prej sta ga bila še malo potegnila, da sta pregnala zajčji pogum, in dobila potrebno zgovornost.

Župnik Miha je hodil po sobi gori in doli Imel je nataknjena očala in bral brevir. Ko začuje nerodno trkanje, zapre nevoljen knjigo, sname očala in zagodrnja sam pri sebi:

„Kdo neki me zopet moti? Človek nima nikdar miru, še pri molitvi ne. Naprej!“

Medena kljuka bridko zaječi pod okorno roko, in čestita ključarja sv. Urha vstopita.

„Dober dan, gospod župnik.“

„Bog daj! Kaj je novega?“

„Gorko je, gorko!“

„Prav gorko! Česa želita?“

„Veste kaj, gospod župnik, prišla sva zaradi Kilijana.“

„Zaradi Kilijana?“ začudi se župnik. „Kaj je tacega?“

„Da bi ga dali strani“, oddahneto se moža.

„Kilijana strani? Zakaj vendar?“

„Premlad je še za tako službo. Vesti se ne zna, kakor se spodobi v tej častiti službi“, pripoveduje prvi ključar.

„I komu pa ni všeč? Komu?“

„Marsikomu se ne zdi prav, kar počne Kilijan.“

„Česa pa ne dela prav? Kaj počne?“

„Marsikaj! Pravijo, da se ga rad napije.“

Župnik Miha neverno zmaje z glavo.

„Nikdar nisem videl še pijanega. Kdaj in kje se je napil?“

„Zadnjič ga je pri Hrvatu plačal tri polulitre in je potlej prav grdo razsajal, kar se cerkveniku sv. Urha ne spodobi.“

„Da le ni bilo hujšega! Vprašal ga bodem, in, če je res, ostro posvaril, in nikdar več se ne bode opil“, odgovori župnik in jima obrne hrbet, češ, opravila sta.

Moža se spogledata, in na to reče drugi ključar:

„Morate ga dati strani!“

Župnik se jezen obrne:

„Zakaj pa? Mari li zato, ker je izpil kozarec vina? Bog mu ga blagoslovi! Zaradi tega ga ne bodem podil iz službe. Ako ni storil hujšega, sta vidva opravila. Z Bogom!“

„Nu, je že prav! Ako je dandanes že dovoljeno cerkvenikom popivati, se jim pa vendar ponočevati vsaj ne spodobi in laziti za dekleti ter delati nemir po vaseh...“ pripoveduje ključar nadalje, upira oči v tla in vrti klobuk v rokah.

Župnik pogleda ostro ključarja. Na obrazu se mu je poznala nevolja.

„Ne verjamem. Dobro poznam Kilijana in vem, da on ni vsega tega nikdar storil. Kdo ga je videl in kje?“

„Ljudje tako pravijo in tudi pravijo, da Kilijan mora strani!“

„Ne pojde! Lahko mu je vzeti kruh, a težko mu ga dati. On ostane cerkvenik!“

„Veste kaj, gospod“, pravi prvi ključar po kratkem premisleku. „Cerkvenika plačujemo mi in izberemo si, kogar mi hočemo. Kilijana nočemo več, in od nas ne dobi krajcarja!“

Take trmoglavosti je bilo naposled tudi župniku Mihi dovolj, dasi je bil sicer blaga in krotka duša. Osorno in odločno reče:

„Dokler sem jaz tukaj, ne pojde Kilijan strani! Jaz vam ne izbiram hlapcev, vi pa

meni ne boste cerkvenika! Kogar si izberem, ta bo moj cerkvenik, ako tudi ni vsem tako prav. Mislim, da o Kilijanu nihče ne ve nič slabega. Kar sta mi vidva nakvasila, to so same zlobne laži. Le pojdiva, pri meni sta opravila!“

Ključarja se tako odločni besedi nista mogla ustavljati; obrneta se ter se izmuzata. Drug drugega sta se sramovala. Hitro sta šla in se niti pogledala nista. Vstajalo je kesanje...

„Vraga, kaj se mi je bilo treba v to tektniti!“ je dejal prvi.

„Nikdar več ne bi šel cerkvenika odstavljat“, je pritrdil drugi.

„Človek je predober.“

„Prav res.“

Gospod Miha je pa stal nekaj časa ter zrl za odhajajočima. Potem je segel po vrč ter si natočil poln kozarec bistre studenčnice, da poplakne nevoljo, ki ga je bila obšla.

„Radoveden sem, kaj jim je Kilijan naredil, da so mu tako gorki. Vprašal ga bodem, komu se je tako zameril. Komaj sem ju odgnal. Kar po vsej sili sta me hotela pregovoriti. Še tega mi je treba!“

Zopet vzame knjigo, natakne očala in bere, da skonča pričeto sveto berilo. Ko pa vidi pred cerkvijo Kilijana, stopi k oknu in mu veli k sebi.

„Zakaj pijančuješ?“ ga vpraša gospod naglo.

Kilijan se prestraši, pa odvrne:

„Gospod župnik, še nikdar nisem bil pijan.“

„Ravnokar so te tožili, da si neke nedelje dajal pri ‚Hrvatu‘ za vino in si celo razgrajal. Ali je res?“

„Razgrajal nisem prav nič. Bil pa sem ondi, kamor me je brat Urh poklical, toda pil nisem dosti, ker nisem utegnil.“

„Verjamem ti. Toda v gostilno ne hodi več! Ljudje pazijo povsod na te. Pravili so pa tudi, da ponočuješ, da slepariš po vaseh.“

Kilijanu je postalo vroče. Povesi oči in odgovori: „Po noči nisem bil sam še nikdar v nobeni vasi. Sestro Magdaleno rado straši, pa ne smem zdomi po noči.“

„Pazi! In ako si bil res kdaj po noči zunaj, ne hodi več! Za dekličič postopati po noči ni lepo. In mlad si še. Dovolj časa bodeš še imel poiskati si nevesto.“

„Gospod, to mi še nikdar ni prišlo na um; nikdar nisem šel radi česa tacega doli v vas“, zatrjuje Kilijan.

„Le pameten bodi sedaj in priden, kot si bil doslej, pa ti ne bode nihče nič mogel. Nevoščljivi so ti in zato vedno pazijo nate. Pojdi, dal ti bodem kozarec vina“, veli gospod župnik in pelje Kilijana v spodnjo sobo. Kilijan se zahvali ter odide domov k sestri Magdaleni.

Kilijan je ugibal, kdo mu je tako ljubeznjiv prijatelj, da se je šel o njem toliko nalagat k gospodu. Za trdno ni mogel sumiti nikogar, dejal je pa sam pri sebi:

„Čuval se bodem vsake nerednosti, da mi ne bodo nič mogli. Gospod Miha so dober gospod, njim se ne smem zameriti.“

In res je delal tako. Že prej ni zahajal v gostilne, sedaj pa še iti ni hotel, čeprav ga je kdo klical. Kar se pa ponočevanja tiče, niti misliti ni hotel o tem. Rajši je bil doma s sestro Magdaleno in ako je prišel domov še Urh — ki je bil krojač — so bili vsi trije prav veseli in zadovoljni. Kilijan je vestno opravljal svojo službo in je ustregel rad vsakomur, da je le mogel.

* * *

Tako so potekla štiri leta. Med tem časom se je bil brat Urh oženil. Naselil se je spodaj v vasi ter se pridno ukvarjal z iglo. — Tu se pa naenkrat izve, da pojdejo gospod Miha nekam za dekana in da pride drug župnik. Marsikdo je bil zaradi tega žalosten, a nihče ne tako kot Kilijan. Rad je imel gospoda Miha, rad, prav zelo rad. Nikdar mu niso rekli žalbesede, vedno so bili zadovoljni z njim in, ako je bil žejen, so mu dali še kak kozarec vina. Nič ni vedel, kaj bi počel. Najrajši bi bil šel kar z gospodom, ako bi tam že ne bilo cerkvenika. Ko so gospod Miha odhajali, je Kilijan jokal, jokal prav od srca, ravno tako kot za svojim rajnim očetom. Gospod so mu stisnili v roko

dva srebrnjaka rekoč: „Ná v spomin! Pameten bodi in previden. Spomni se me včasih!“ Kilijan je poljubil hvaležno gospodu roko ter zrl z rosnimi očmi za kočijo, ki je drčala po prašni cesti z dobrim gospodom Mihom. Ves teden je pohajal Kilijan otožen in pobit okoli cerkve. —

Črez nekaj dni pride novi župnik. Ime mu je bilo Martin. Bil je nekoliko mlajši od gospoda Miha, in obraz je kazal, da bode tudi ostrejši. Kilijan se je kmalu navadil vseh podrobnosti gospodovih in čutil je, da je bil nekdan pod milejšo vlado... Sevé, moral je potrpeti.

Minevali so dnevi, potekali meseci brez posebnih dogodkov. Kilijan pa se je bil med tem časom seznanil z mlado mojškrico, Pehtrančkovo Marjetico z Dobravice. Hodila je silno rada k njemu po vosek. Tisto leto so ji niti tako neznansko nerade tekale, da jih je morala vedno voščiti. Porabila je tisto leto toliko voska, kakor ne prej v treh letih. Kupila ga je pa vselej samo eno kepico; več ga ni hotela, ker se je menda bala, da bi se ji prehitro ne stopil ali pa kako drugače ne izginil, kar je tem večja škoda, čim večja je kepa. Pehtrančkova Marjetica je bila čedna deklica in pa zelo zgovorna, kar je tudi nekaj vredno. Govorila je z vsakomer silno rada, najrajši sevé z mladimi ljudmi, to je s svojimi vrstnicami in vrstniki. Kadar je prišla po vosek, si ni mogla kaj, da ne bi Kilijana vprašala, kako in kaj se mu godi, kaj dela itd. In Kilijan tudi ni mogel, da bi ji ne odgovoril, kar je želela vedeti.

Sprva ji je odgovarjal na kratko in boječe, sčasoma se je pa že bolj podal v pogovor. Pri tem se je navadil z Marjetico govoriti. Izneveril se je tudi svoji prejšnji mojškrici, ki mu je nekdan šivala, in ko si je prvič zopet kupil za nove srajce, je nesel blago na Dobravico h Pehtrančkovi Marjetici... Odslej je imel vedno kaj opraviti na Dobravici. Sedaj je šel gledat, če so že srajce narejene, potem je zopet prinesel kaj šivat, zdaj zase, zdaj za sestro Magdaleno. Tako ni hodil brez potrebe na Dobravico.

Ljudem se ni zdelo prav nič čudno, da hodi Kilijan k Pehtrančkovi Marjetici; saj je bila mojškra, in marsikdo je zahajal tja. Kilijanu se je godilo čudno. Nekaj ga je vlekle k Marjetici, in včasih se je je med pridigo spomnil in potem je pogledal iz zakristije na žensko stran, če ne bi ugledal kje Marjetice.

Ko sta se črez dalje časa zopet nekoč pogovarjala sama, je pa tako prišlo — sevé, beseda dá besedo — da jo je vprašal:

„Marjetica, ali bi ti mene vzela?“

Marjetica se je glasno nasmejala, namežiknila poredno z levim očesom ter odvrnila:

„Zakaj pa ne?“

In smejal se je tudi Kilijan.

Zdelo se je dobro obema.

Ženiti se pa Kilijanu ni bilo ravno lahko. Bil je cerkvenik pri sv. Urhu v Olševju, torej nikakor ne sam svoj gospod, ki bi storil po svoji volji, kar bi hotel. Vprašati je moral, kaj porekó k temu gospod župnik Martin, kaj mislita ključarja. Upal je, da mu ne bode nihče branil, saj je bil oženjen že njegov oče, in očeta oče menda tudi, pa sta bila takisto cerkvenika pri sv. Urhu. Magdalene se pa tudi ni bal, da bi mu kaj branila, ker je bila zanj predobra.

Kako bode takrat prijetno, ko bode imel ženo! On bode cerkvenikoval tako kot doslej, Magdalena bode gospodinjala, Marjetica pa pridno šivala in naredila bode, kar bode njemu in Magdaleni potreba, zastonj. Oj, to bode lepo življenje! si je mislil na tihem Kilijan.

Samo ko bi ne bilo treba gospoda Martina vprašati za dovoljenje! To mu je pa delalo preglavico. Vedel ni, kako bi gospoda prosil, in pa kdaj, da bi jih našel pri najboljši volji.

Že štirinajst dni je tako oprezoval, pa le ni mogel dobiti ugodne prilike. Naposled se nekega popoldneva ojunači toliko, da gre do gospoda Martina poizvedat, kako in kaj.

Gospod Martin je bil čuden mož; nihče ga ni mogel prav razumeti. Včasih je bil dober, a že za nekaj časa potem siten, kar se je dalo. Imel je tudi svoje muhe in med te njegove muhe je bilo šteti tudi to, da je skoraj slednjemu branil v zakonski stan.

Kilijan je boječ prišel pred gospoda Martina. Kri je zalivala obraz, srce mu je pa tako bilo, da se je bal, da bi ga ne slišali gospod.

„O, Kilijane! Ti tukaj?“ začudijo se gospod Martin.

Kilijan zardi še bolj.

„No, no, Kilijan, kaj ti pa je? Kaj bi rad?“

„Gospod, prišel sem vas nekaj prosit,“ začne Kilijan.

„No, no, kaj tacega?“

„Prosim, gospod župnik, ako se smem . . .“ Beseda mu zastane.

„Smeš? smeš? Le vun z besedo, le vun!“

„Ce mi bode te res dovolili —“

„Bodem, ako je le mogoče.“

„Oženil bi se rad. Prosim vašega dovoljenja“, reče sedaj naglo Kilijan.

Ko pa začujejo gospod Martin to prošnjo, obrnejo se ter nekaj časa hodijo po sobi. Kilijan je upal, da mu gospod to malenkost gotovo dovolijo, in srce se mu je že topilo v čistem veselju. Toda prišlo je drugače. Gospod Martin se ustavijo pred Kilijanom, zmajó s plešasto glavo ter rekó:

„Naka! Kilijan, tega pa ne. Tega ti ne morem dovoliti.“

Kilijana po vsem životu spreleti mraz, kri mu izgine z obraza, da obledi kot zid. Bil je uničen. Plašno pogleda resnega gospoda ter vpraša z glasom, ki je dobro izražal togoto v srcu:

„Gospod, zakaj se pa ne smem oženiti?“

„Jaz ti ne dovolim. Bolje je zate, da si samec.“

„Pa zakaj, zakaj vendar, gospod župnik, bi jaz ne smel biti oženjen?“

Gospod Martin ga pogledajo ostro, povzdigneje roko ter rekó:

„Ti, ti, Kilijan, sedaj te pa vprašam jaz, zakaj? Zakaj se hočeš ženiti, zakaj hočeš zlesti v jarem, ki bi te žulil do smrti tvoje? Hvaležen bodi Bogu, da se ti oženiti ni treba. Čemu siliš sam v revščino?“

„Oženjen je bil moj oče, ženijo se drugi ljudje, zakaj bi se pa jaz ne smel?“

„Vidiš, to zamo zato, ker ti jaz ne pustim. Imam pa važne vzroke, ki me silijo, da

zabranim tvoje nepremišljeno početje. Ali ti ni bolje tako, kakor si? Nimaš nobenih skrbi in težav, živiš kot ptiček pod nebom. Kaj hočeš boljšega?"

„Oh, gospod župnik, dovolite mi, gotovo se ne bodete kesali, ko bodete videli, kako bodedo lepo in mirno živeli.“

„Lepo! Mirno! O, seve, vsak tako pravi. Kaj pride pa potem? Prepri, pretep, jok! No, še tega je treba, da bi tod okoli nas kričali ti z ženo in kôpa umazanih otročajev!“

„Gospod župnik, saj ne bode tako, kakor vi mislite!“

„Ti pa veš! Bode pa tako, kakor misliš! Kaj ne ti, ki si že toliko izkusil? Jaz pa sem videl že mnogo zakonov, ali malo srečnih. To mi verjemi!“

„Gospod župnik, lepo vas prosim —“

„Ne morem, pa ne morem!“

„Oh, gospod župnik, vsaj zato mi dovolite, da bode imel moj sin za meno j cerkveništvo pri sv. Urhu.“

Gospod Martin se nasmeje, potrka Kilijana po rami ter reče:

„Brat Urh bode imel kmalu več otrok, nego jih bode mogel prerediti. Vzemi ti enega. Storil bodeš dobro delo. Izredi ga in vzgoji za cerkvenika, da bodeš svojim ljudem izročil cerkveništvo, ker še tako hočeš. O ženitvi pa sedaj molči ter kaj družega povej!“

„Oh, gospod župnik, prav lepo vas prosim —“ vzdihne Kilijan še enkrat ter povzdigne roke.

Sedaj je pa gospoda Martina obšla prava pravcata jeza. Hudo pogledajo Kilijana, pa zarohné:

„Tepec! Z razumom si se spril! Pomisli, dobro premisli, kaj si hotel storiti, in hvaležen mi bodeš, da sem ti branil! Le pojdi, jaz ti zakona nikdar ne privolim.“

„Nikdar?“ zaječi Kilijan. „Nikdar se ne smem oženiti?“

„Nikoli, dokler hočeš biti cerkvenik! Ako se pa moraš oženiti, pa se daj, toda naš cerkvenik ne bodeš več!“ reče gospod Martin ter obrne hrbet.

Ko vidi Kilijan, da vse prošnje nič ne izdadó, se obrne ter zbeži iz sobe po stop-

njicah naravnost domov. Plane v sobo ter se obupno vrže na posteljo. Zakrije si obraz z rokama ter se obrne v steno. Včasih bo-

lestno zaječi ter vzdihne globoko. Potem se mu izvije iz prsi nerazločen glas . . . beseda, kletev. Obup se polasti njegove duše, srce mu kipi od jeze in sovraštva. Zvija se in ne-

mirno premetava po postelji, kot bi gorelo drobovje v njem, in včasih jekne bolestno:

„Oh, ne smem se oženiti, ne smem!“

V takem dušnem trpljenju ga dobi sestra Magdalena, ko se povrne z njive. Takega ni še videla nikdar. Preplašena stopi k postelji, nagne se k njemu ter ga vpraša vsa iz sebe:

„Kilijan, kaj ti je?“

Kilijan milo zaječi.

„Oh, Kilijan, Kilijan povej, kaj ti je!“

„Oh, Majda, pusti me! Majda, jaz se bodem obesil.“

Prestrašena odskoči Magdalena za dva koraka od postelje, sklene roke ter krikne glušeče: „O Marija Pomočnica! Ti meni pomagaj! In solze se ji uderó po licih. Nato stopi zopet k postelji, prime Kilijana za roke ter mu jih trga od obraza, katerega je zakrival.

„Kilijan, ljubi moj Kilijan, poglej me, povej, kaj ti je?“

„Oh, Majda . . . pusti me . . . Majda!“

„Povej, povej! Kilijan, govori, kaj se ti je pripetilo!“

„Oh, Majda, pomisli!“ začne Kilijan. „Oženiti se ne smem.“

„Kaj? Oženiti se ne smeš? Oženi se! Kadar se hočeš, pa se oženi! Jaz ti ne bodem branila nikdar, samo obesiti se nikar!“

„Oh, zlata duša, ti sestra moja, Magdalena! O, vedel sem, da mi ti nikdar branila ne bodeš. Ali nekdo drugi ne pusti.“

„Kdo ti ne pusti? Kdo ti more braniti, kaj, Kilijan?“

„Saj veš . . . Oni tam . . .“

„Kdo? Kdo?“

„Župnik!“ klikne Kilijan, zaškrta z zobmi in stisne roke v pesti.

„Kaj? Župnik ti brani? Zakaj ti brani?“

„Zakaj? Jaz ne vem! Samo to vem, da se ne smem oženiti, Majda! Čuješ! Oženiti se ne smem, a vsi drugi ljudje, vsi, vsi se ženijo, samo jaz, jaz se nikdar ženiti ne smem . . . Ooh — — o — oh — jaz nesrečnež!“ jadikuje Kilijan, da se smili Magdalena v dno srca.

„Kdaj ti je pa branil?“

„Danes, majhno prej!“

„Kako je pa vendar prišlo?“

„Kako je prišlo? Čakaj, da ti povem.“

„O, le povej!“ prosi Magdalena in si briše solze.

„Pehtrančkova Marjetica z Dobravice je rekla, da bi me vzela, ako se hočem oženiti. Jaz sem bil zadovoljen. Kajpak, to pa ne gre

kar tako. Vprašati sem moral prej župnika. Danes sem šel gori v župnišče, da sem povedal, kako in kaj, ter prosil dovoljenja. Mislil sem, da ga dobim gotovo, ker župnik ne ve nič slabega o meni, toda zmotil sem se. Pridem gori in počasi povem, česa bi rad. — Pa nisem bil uslišan. Gospod odmaje z glavo ter reče ostro: Naka, Kilijan, tega pa ne, nikakor ne! — Prosil sem, moledoval, tudi pokleknil bi bil, ko bi se bil spomnil, ali nič, vse nič — ni se dal omečiti in se ni dal, in rekel mi je: Le pojdi, jaz ti ne dovolim nikdar!“

„Kaj si pa ti naredil?“

„Kaj? Ko sem videl, da je vse zastoj, sem šel. Bežal sem, in ako ni drugače, bodem pa umrl, pa bode imel; potlej mi bode pa lahko branil ženiti se. Oh, ko bi bil jaz vedel, da bode tako!“

„Kilijan, le potrpi, vse bode še dobro in ti se bodeš gotovo še oženil.“

„Nikdar! Rekel je, da mi nikdar ne dovoli!“

„Ako ta ne, pa drugi; kaj meniš, da bo vedno ta tukaj? Ako ne bode umrl, pojde pa drugam. Le nikar ne obupaj!“

„Umrl? Seveda! Kaj je kaj bolan? Kaj pa meni pomaga, ako gre, ko bi se pa jaz rad oženil sedaj, čuješ Magdalena, sedaj!“

„Pa ne bodi tako svojeglaven!“

„Več ne grem v cerkev, nikdar več! Naj se pa sam oblači in slači in sam si naj oltar odgrne in prižge sveče. Bode že videl!“ se je togotil Kilijan.

Magdalena povesi glavo in se zamisli, potem pa gre za delom, popustivši Kilijana samega. Solze so ji prišle pri delu večkrat v oči samo zato, ker je bil brat žalosten, a mu ona ni mogla pomagati.

Kilijan ni nič jedel, premetaval se je po postelji, ječal, rotil, grozil, in nič ni šel v cerkev. Magdalena je odpirala in zapirala cerkev ter hodila zvonit. Gospod Martin se je s strežnikom sam pripravljaj k maši. Ko pa Kilijana še tretji dan ni bilo v cerkev, pride k njemu gospod Martin. Pogleda ga ter mu reče:

„Ne kujaj se! Oženil se ne bodeš! Ako pa ni zate, naveži svoje reči, pa pojdi! Cerkvenikov se nam ne manjka.“

Po teh besedah gre.

Oj, kako je bilo čudno Kilijanu pri srcu! Po glavi mu je vrelo, da že ni vedel nič kaj počne.

„Oj, vrag! črti me! Ne pusti mi oženiti se, videti me ne more!“ sikne, vzame klobuk in kamižolo, plane iz kočice ter zbeži od doma. Za klicanje Magdalenino se še zmenil ni . . .

Pride do potoka, ki se je vijugal po dolini. Ko ugleda lesketajočo se vodo, se zdrzne. Polasti se ga nesrečna misel, da bi skočil v vodo . . . Nič se ne obotavlja, ozre se, če ga kdo opazuje, potem pa stopi k vodi in poišče globokega tolmana. Še enkrat se ozre okoli sebe po dolini, na hrib, potem mu pa splava pogled na jug na Dobravico.

„Oh, oh, Marjetica, ko bi ti vedela, da te nikdar ne smem vzeti! . . . Nikdar več me ne bodeš videla!“ vzdihne Kilijan in milo se mu stori.

„Umreti tako mlad . . .“

Poslednjič si ogleduje svet, katerega ne bode videl nikdar več. Oh, kako se mu je zdela lepa v tem hipu zemlja, katero je tako ljubo obsevalo poletno solnce! . . . A vsa krasota ga ni mogla zadržati na nesrečnem in sramotnem potu . . .

„Z Bogom, Marjetica! Z Bogom Magdalena! Nikdar več! Nikdar več! Z Bogom lepi svet, na katerem zame ni sreče!“

Stopi kraj potoka, sklene roke, zameži in štrbunk! . . . voda pljuskuje visoko in se razprši na vse strani . . .

* * *

Šum in pljuskanje vode pa je vzbudilo na pol oblečenega človeka, ki je spal na drugi strani za grmom. Kopal se je prej, in ker ga je nekoliko mrazilo, vlegel se je na solnce, ki je tako blagodejno vplivalo nanj, da je sladko zadremal.

Bil je berač Boštjan.

Ta plane kvišku, da vidi, kaj ga je tako nenadoma vzdramilo. Pogleda na vodo, ki se je še jarila. Tu se prikaže roka, se zopet skrije, pa se zopet prikaže. Boštjana zazebe po vsem životu, vendar se spomni brž, da je treba pomagati.

„Pomagajte! Pomagajte!“ zakriči hripavo in skoči v vodo brez daljšega premisleka. Tu zagrabi za noge, katere je Kilijan pokazal iz vode in ga vleče h kraju. Porabil je vso moč, da ga je privlekel na suho. Tu ga vrže na tla in, ker je bil nezaveden, obrne ga na zobe, bije ga po hrbtu in vpije:

„Čakaj, ti seme neznansko, žaba mokra, jaz te bodem naučil, kaj se pravi ob vodi hoditi in noter pasti in poštenega človeka iz spanja vzdramiti in prestrašiti do smrti! — Hoj, ti mož povodnji, ki še plavati ne znaš, kdo si?“

Začne ga obračati in tresti.

Čez nekaj časa Kilijan globoko vzdihne, potegne sape, zavé se in spregleda. „Kje sem?“ vpraša začuden.

„Kaáj, ti, Kilijan?“ zarjove Boštjan od samega nedolžnega veselja.

„Tebe sem izvlekel iz vode? Ti ne znaš plavati? Majhno si bil še živ, ko sem te ujel za dolge cepelje. Ko bi jaz ne bil tukaj ležal, pa bi ti drevi že v nebesih spal. Čuješ, Kilijan, v nebesih bi spal“, kriči berač.

Kilijan se spomni zadnjih dogodkov. Sram ga je bilo, da ga je berač videl, ko je skočil v vodo. Videl je pa tudi rad, da ga je potegnil iz vode, kajti pod vodo je bilo že presneto mrzlo in temno...

„Samo jaz sem te otel smrti, saj pravim, ako bi mene ne bilo — fuč — fuč — Kilijana bi ne bilo več na svetu, in v Olševju bi ne imeli cerkvenika. Povsod pojdem in koder bom bernjal, bodem pravil, da sem te jaz izvlekel iz vode, in Olševčanke mi bodo morale dajati polna pergišča moke in še kaj družega, ker sem jim rešil cerkvenika, in to je menda dobro delo“, golči Boštjan in otepa z rokami. — „Kilijanček, zakaj se pa vendar ne naučiš plavati? Vidiš, kako je to slabo, ker ne znaš? Kaj, ko bi mene tu ne bilo? A? Sedaj bi te že Bog lasal za tvoje cerkveniške grehe. Nauči se plavati, saj ni tako težko, potem pa le hodi ob vodi, drugače pa ne, da zopet vanjo ne štrbunkneš. Oj, kako se bodo ljudje smejali, ko jim povem, kako sem te lovil po vodi!“

„Nikar ne pravi okrog, da se ne bodo ljudje norčevali iz mene! Sram bi me bilo,

ker plavati ne znam Ti bodem pa jaz nekaj dal za to, ker si me ujel pred smrtjo.“

Boštjan se hudomušno zareži, pa vendar obljubi molčati.

„Veš kaj, Kilijan, kar na solnce lézi, da se malo posušiš. Tak ne smeš domov, da ne bodo ljudje brez mene izvedeli, da si se učil oblečen plavati.“

Kilijan uboga. Stegne se lepo po dolgem poleg berača, kateri mu jame na široko razlagati, kako dobro je, ako zna človek plavati...

Mrzla kopel je blagodejno vplivala na razburjene živce Kilijanove. Prijela se ga je veselost beračeva. Da bi se utopil, na to ni mislil več in srčno se je veselil in hvalil Boga, da ga je Boštjan izvlekel iz vode...

Enekrati se je obrnil, da bi se bolje sušil. Ko pa se je nekoliko presušil, vstane in gre domov, berač pa svojo pot potem, ko je prej Kilijanu še enkrat obljubil, da bode molčal.

Nekako potolažen je prišel Kilijan domov in to je Magdaleno prav veselilo, ker se je bala, da bi si res kaj ne naredil od žalosti.

Drugi dan je šel tudi v cerkev in opravljal tam svoj posel, kot bi se ne bilo nič zgodilo. Polagoma se mu je ohladilo tisto nesrečno hrepenenje po zakonu, in tudi na gospoda Martina ni bil več jezen. Samega sebe se je sramoval, da si je gnal vso stvar toliko k srcu. Sklenil je za trdno, z ženskami nič več opraviti imeti, naj so še tako zgovorne, naj se smejejo še tako prijazno. In ko je kmalu potem videl prihajati Pehtrančkovo Marjetico po vosek, zaloputnil in zapahnil ji je vrata prav pred nosom. Ubogal je tudi gospoda Martina in vzel bratovega sina k sebi.

Pehtrančkova Marjetica se je pozneje omožila. Vzela je nekega črevljarja. Ljudje so pa pravili, kako je grozno huda, da se mož ne sme nikamor ganiti, da ji mora pokoren biti, ji streči in še veliko družega. Kilijan pa, ki je vse to slišal, se je smejal dobrovoljno ter rekal:

„Sam Bog me je obvaroval in sv. Kilijan te vražje babe!“

Šel je tudi gospod Martin iz fare, in prišel drug gospod, ki ni nikomur branil ženiti se. Kilijan je pa vendar ostal samec in, ako ga je novi gospod vprašal, zakaj se ni oženil, se je nasmejaj in rekel, da je bolje tako, in da se prav nič ne kesa.

Ljudje so sicer izvedeli, kako se je Kilijan kopal. Brbljavi Boštjan ni mogel molčati. Ali Kilijan se ni sramoval prav nič,

saj pravega vendar ni vedel nihče razun sestre, kateri je bil povedal vse šele čez dalje časa.

Polagoma so se sprijaznili ž njim tudi družniški cerkveniki in se pobratili. O, sedaj pa že stopajo k njemu in ga prijateljsko vprašujejo:

„Kilijan, ali imaš kaj dela? Ali ti pomagamo?“

Prijateljici . . .

I.

Kadar sveža rosa
kane na poljane,
mnogo cvetja, mnogo
v mladem jutru vstane.

Kadar mlada zôra
nad gorâmi vstaja,
vstaja siva megla
in čez plan odhaja.

Kadar zlato solnce
raz nebó posije,
polno je v življenju
mlade poezije.

Ti si rôsa mlada,
srca cvet vzbudila,
ti si zora mlada
mrak mi prepodila.

Ti si solnce moje!
Z nežno-močno silo
Tebe se je srce
moje oklenilo.

II.

Nocoj sem romala s Teboj!
In na življenja trudni poti,
smrt nama prišla je nasproti.
In jaz sem romala s Teboj!

„O, naj s Teboj hitim od tod,
čez brod Karónov v tuje kraje!“
Ti šla si pred menoj smehljaje.
„O naj s Teboj hitim od tod!“

V objem sem pala Ti tedaj.
Pa so premáknila se vesla,
in ladja Tebe je odnesla,
a mene páhnila nazaj.

Ostala v svetu sama sem!
Ostala s srcem razdeljenim,
ostala z upom zamorjenim,
ostala v svetu sama sem! . . .

Oh ne! — Saj ne raztrga smrt
vezi srcá, vezi ljubezni! —
Dve duši, v Bogu nerazvezni,
tesneje le še združi smrt!

Ljudmila.

